

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 258/2012-35

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 2. októbra 2012 v senáte zloženom z predsedu Rudolfa Tkáčika a zo sudcov Jána Auxta a Ľubomíra Dobríka prerokoval sťažnosť Ing. T. B., Ž., a A. V., B., zastúpených Mgr. M. H., Advokátska kancelária, Ž., vo veci namietaného porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 24/2009 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Ing. T. B. a A. V. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 24/2009 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 24/2009 p r i k a z u j e konať bez zbytočných prieťahov.

3. Ing. T. B. a A. V. p r i z n á v a finančné zadost'učinenie v sume 500 € (slovom päťsto eur) pre každého z nich, ktoré j e Okresný súd Žilina p o v i n n ý zaplatiť im do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Žilina j e p o v i n n ý zaplatiť Ing. T. B. a A. V. trovy právneho zastúpenia v sume 331,97 € (slovom tristotridsaťjeden eur a deväťdesiatsedem centov) na účet ich právneho zástupcu Mgr. M. H., Advokátska kancelária, Ž., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 258/2012-18 z 13. júna 2012 prijal na ďalšie konanie sťažnosť Ing. T. B., Ž., a A. V., B. (ďalej len „sťažovatelia“), vo veci namietaného porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 24/2009.

Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplynulo, že sťažovatelia sa žalobou podanou okresnému súdu 30. januára 2009 domáhajú zaplataenia 5 763,41 € z titulu bezdôvodného obohatenia.

Sťažovatelia v sťažnosti uviedli, že okresný súd nekonal od podania žaloby, v dôsledku čoho podali 22. septembra 2010 sťažnosť na prieťahy v konaní predsedovi okresného súdu, ktorá bola „vyhodnotená ako čiastočne dôvodná“.

Sťažovatelia namietali, že okresný súd im nedoručil všetky procesné podania žalovaných, a v tejto súvislosti uviedli: „... až na našu žiadosť z 17.12.2010 nám boli

doručené prílohy vyjadrenia žalovaných z 08.12.2009 a podanie žalovaných z 15.05.2009 (doručené na súd 21.05.2009). Ostatné vyjadrenia žalovaných, ktoré mali byť doručené súdu 01.12.2009, 09.12.2009, nám neboli do dnešného dňa doručené. Súd tak postupoval v rozpore s § 114 ods. 2 OSP, keď nám nedoručil všetky vyjadrenia žalovaných a keď nám ich nedoručil bezodkladne. Na výzvu súdu a po doručení vyžiadaných ďalších dokladov sme sa dňa 21.01.2011 vyjadrili k návrhu žalovaného na zriadenie vecného bremena. Tento návrh je však s právoplatnosťou dňa 03.11.2010 samostatným konaním a tieto úkony súd robil už vo vylúčenom konaní 18C 250/2010. Uznesenia z 01.10.2010 o zamietnutí návrhu žalovaných na spojenie predmetnej veci s inými konaniami a o vylúčení vzájomného návrhu žalovaných na samostatné konanie nadobudli právoplatnosť 03.11.2010. Súd vo veci od vtedy nekoná.“

Podľa názoru sťažovateľov teda okresný súd „vo veci nekonal s krátkodobými prietiahmi od zaplatenia súdneho poplatku po doručenie výzvy žalovaným na vyjadrenie k návrhu a s dlhodobými prietiahmi od doručenia vyjadrenia žalovaných dňa 21.05.2009 do vydania uznesení dňa 01.10.2010, t. j. viac ako 1 rok a 4 mesiace a od nadobudnutia právoplatnosti uznesení vydaných dňa 01.10.2010 (právoplatné 03.11.2010) do súčasnosti, t. j. viac ako 5 mesiacov“.

Nečinnosť okresného súdu podľa sťažovateľov „spôsobuje, že žalovaný užívaním našich pozemkov bez nášho súhlasu naďalej porušuje naše vlastnícke právo bez toho, aby bol akokoľvek sankcionovaný. Z dôvodu, že sme takto nútení trpieť nezákonné porušovanie nášho vlastníckeho práva a z dôvodu neistoty postoja súdu k našej žiadosti o zabezpečenie zákonnosti pre nemožnosť dosiahnuť meritórne rozhodnutie vo veci v primeranej lehote, považujeme za primerané finančné zadosťučinenie v sume 1.000 € pre každého z nás.“

V závere sťažnosti sťažovatelia navrhli, aby ústavný súd po prijatí ich sťažnosti na ďalšie konanie vo veci rozhodol nálezom, ktorým by vyslovil porušenie ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 24/2009, prikázal okresnému súdu konať vo veci bez zbytočných prietahov, priznal im primerané finančné zadosťučinenie v sume 1 000 €, a to každému z nich, ako aj trovy právneho zastúpenia.

Na základe výzvy ústavného súdu sa k sťažnosti vyjadril okresný súd prostredníctvom svojho predsedu, ktorého vyjadrenie doručené ústavnému súdu 31. júla 2012 obsahovalo chronologický prehľad procesných úkonov konania a zároveň odkazovalo na stanovisko zákonného sudcu, s ktorým sa predseda okresného súdu stotožnil. Zákonný sudca v predmetnom vyjadrení v podstate uznal nečinnosť okresného súdu vo veci sťažovateľov, a to v období od 26. mája 2009 do októbra 2010, ako aj v období od 15. novembra 2011 až do spísania svojho stanoviska zdôvodňujúc tento stav neúmerne rozsiahlou agendou mu pridelených vecí.

V liste okresný súd zároveň vyjadril súhlas s upustením od ústneho pojednávania v danej veci.

V podaní doručenom ústavnému súdu 20. augusta 2012 vyjadrili súhlas s upustením od ústneho pojednávania vo veci samej aj sťažovatelia. Vo svojom vyjadrení k stanovisku okresného súdu sťažovatelia neuznali obhajobu okresného súdu, resp. zákonného sudcu opierajúcu sa o okolnosti nadmerne rozsiahlej agendy.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami, ako aj s obsahom súvisiaceho spisu dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

Ústavný súd po preskúmaní obsahu sťažnosti, stanoviska okresného súdu a súvisiaceho súdneho spisu dospel k týmto pre posúdenie sťažnosti relevantným zisteniam:

Okresnému súdu bola podaná 30. januára 2009 žaloba sťažovateľov, ktorou sa domáhali voči žalovaným zaplata sumy 5 763,41 €, a to z titulu bezdôvodného obohatenia získaného užívaním nehnuteľností vo vlastníctve sťažovateľov bez právneho dôvodu a bez poskytnutia protiplnenia.

Okresný súd vyzval 12. februára 2009 sťažovateľov na úhradu súdneho poplatku, ktorý sťažovatelia zaplatili 27. februára 2009. Okresný súd následne 2. apríla 2009 vyzval sťažovateľov na predloženie potrebného množstva kópií príloh žaloby. Uvedená výzva bola

sťažovateľmi splnená 27. apríla 2009. Okresný súd adresoval 6. mája 2009 odporcom výzvu na predloženie vyjadrenia k podanej žalobe. Žalovaní predložili okresnému súdu svoje vyjadrenie a protinávrh 21. mája 2009. Okresnému súdu predložili žalovaní 1. decembra 2009 písomné podklady a 10. decembra 2009 úpravu protinávruhu a návrh na spojenie vecí (vedených na okresnom súde).

Okresný súd 1. októbra 2010 uzneseniami vylúčil protinávrh žalovaných na samostatné konanie a zamietol ich návrh na spojenie vecí (uznesenia nadobudli právoplatnosť 3. novembra 2010).

Okresný súd uskutočnil 27. septembra 2012 pojednávanie.

V čase rozhodovania ústavného súdu nebola vec sťažovateľov pred okresným súdom meritórne skončená.

II.

Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovatelia sa sťažnosťou domáhali vyslovenia porušenia svojho základného práva garantovaného čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov.

Sťažovatelia zároveň namietali porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

Otázku existencie zbytočných prietáhov v konaní a porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy ústavný súd skúma vzhľadom na konkrétne okolnosti prípadu, a preto aj v prípade sťažovateľov preskúmal z hľadiska charakteru prerokúvanej veci jej skutkovú a právnu zložitosť (1), ďalej správanie sťažovateľov v priebehu konania (2) a napokon aj postup okresného súdu (3).

2. Predmetom posudzovaného konania pred okresným súdom je návrh sťažovateľov, ktorým sa proti žalovaným domáhajú vydania bezdôvodného obohatenia z titulu užívania nehnuteľnosti v ich vlastníctve bez právneho dôvodu a bez primeranej náhrady. Na základe posúdenia obsahu súdneho spisu, resp. preskúmaním jednotlivých dosiaľ vykonaných procesných úkonov, ústavný súd dospel k záveru, že potenciálna právna alebo skutková zložitosť veci nemala a ani nemohla mať vplyv na narušenie plynulosti konania vo veci sťažovateľov, pretože okresný súd v rámci doterajšej fázy konania k riešeniu priamych skutkových a právnych otázok zatiaľ nepristúpil a venoval sa skôr úkonom procesno-technického charakteru.

2. V rámci posúdenia druhého kritéria hodnotenia prípadných zbytočných prietáhov v súdnom konaní nezistil ústavný súd žiadne okolnosti, ktoré by signalizovali nedostatočnú aktivitu sťažovateľov ako jeho účastníkov, a preto uzavrel, že negatívny vplyv správania sťažovateľov ako účastníkov konania na plynulosť posudzovaného konania nezistil.

3. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľov zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy a práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru, bol postup okresného súdu v posudzovanom konaní.

Ústavný súd po preskúmaní postupu okresného súdu v posudzovanom konaní dospel k záveru, že závažnými nedostatkami, ktoré narušili plynulosť konania, boli obdobia nečinnosti okresného súdu, v ktorých tento nekonal bez toho, aby mu v tom bránila zákonná prekážka.

Ústavný súd zistil, že súdne konanie bolo poznačené pasivitou okresného súdu už v počiatočnom období, a to v úseku od 21. mája 2009, keď mu žalovaní doručili svoje

vyjadrenie k podanej žalobe, do 1. októbra 2010, keď okresný súd vydal uznesenia o vylúčení protinávru žalovaných na samostatné konanie a o zamietnutí návrhu žalovaných na spojenie vecí na spoločné konanie. Vymedzenému obdobiu kvantitatívne zodpovedá nečinnosť v rozsahu približne 4 mesiacov.

Rozsiahle obdobie nečinnosti okresného súdu trvajúce takmer 1 rok a deväť mesiacov vykazuje nasledujúca etapa súdneho konania v rozmedzí od 3. novembra 2010, keď nadobudli právoplatnosť označené uznesenia, do 27. septembra 2012, t. j. do okresným súdom určeného termínu pojednávania.

Ústavný súd tak konštatuje, že rozhodujúcim faktorom, ktorý mal negatívny dopad na plynulý priebeh posudzovaného konania, bol postup okresného súdu a zbytočné prietahy, ktorých sa dopustili v dôsledku zistených období nečinnosti (v celkovej dĺžke 2 roky a 1 mesiac).

Podľa právneho názoru ústavného súdu vyjadreného v rozhodnutí sp. zn. III. ÚS 14/00 otázky množstva vecí, personálne a organizačné problémy súdu nie sú v zásade ústavne významné pre posúdenie toho, či došlo k zbytočným prietahom v konaní (mutatis mutandis I. ÚS 55/02, IV. ÚS 84/02), preto obranu okresného súdu spočívajúcu vo vysokej pracovnej zaťažnosti zákonného sudcu, ako aj v neplnení pokynov zákonného sudcu vyšším súdnym úradníkom neakceptoval.

S ohľadom na všetky už uvedené závery nemožno doterajšiu dobu konania vedeného pred okresným súdom považovať z hľadiska požiadaviek čl. 6 ods. 1 dohovoru za primeranú a ani za ústavne akceptovateľnú vo vzťahu k základnému právu sťažovateľov zaručenému čl. 48 ods. 2 ústavy. Ústavný súd preto dospel k záveru, že uvedené práva sťažovateľov boli porušené.

Podľa čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Pretože ústavný súd zistil porušenie základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj porušenie práva na prerokovanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a konanie nebolo v čase rozhodovania ústavného súdu pred okresným súdom meritórne skončené, prikázal okresnému súdu, aby vo veci konal bez zbytočných prietáhov, a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorom sa sťažovatelia domáhajú sa rozhodnutia súdu vo svojej veci nachádzajú.

III.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 citovaného článku ústavy boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Žiadosť o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia odôvodnili sťažovatelia neprimeranou dĺžkou posudzovaného konania a pocitom právnej neistoty. Vychádzajúc z uvedeného považovali sťažovatelia za primeranú výšku finančného zadosťučinenia sumu 1 000 €, na zapltenie ktorej žiadali zaviazat' okresný súd, a to vo vzťahu ku každému z nich.

Pretože porušenie základného práva zaručeného sťažovateľom čl. 48 ods. 2 ústavy a ich práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktoré ústavný súd zistil, nemožno napraviť obnovením stavu pred jeho porušením a výrok ústavného súdu deklarujúci toto porušenie nemožno vzhľadom na okolnosti prípadu považovať za dostatočnú a účinnú nápravu, priznal ústavný súd sťažovateľom primerané finančné zadosťučinenie.

Ústavný súd považoval v tomto prípade za primerané priznať sťažovateľom sumu 500 €, a to každému z nich, ktorá zohľadňuje najmä rozsah zbytočných prietáhov v konaní a nemajetkovú ujmu sťažovateľov spočívajúcu v ich psychickej záťaži a pocite právnej neistoty.

Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza Európsky súd pre ľudské práva, keď priznáva spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Súčasne sa pritom riadil úvahou, že cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je zmiernenie nemajetkovej ujmy, nie prípadná náhrada škody (II. ÚS 58/02, III. ÚS 111/02).

Sťažovatelia prostredníctvom svojho právneho zástupcu žiadali priznať náhradu trov konania pred ústavným súdom, ktorých výšku špecifikovali sumou 419,84 €.

Pri určení výšky náhrady trov bolo treba vychádzať z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2010, ktorá predstavovala sumu 741 €.

Ústavný súd priznal úhradu za dva úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia a podanie sťažnosti ako úkony vykonané v roku 2011), a vychádzal pritom z ustanovenia § 11 ods. 2 v spojení s ustanovením § 3 ods. 1 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), podľa ktorých je odmena advokáta (základná tarifa) v konaní pred ústavným súdom za jeden úkon právnej služby 1/6 z výpočtového základu. Základnú sadzbu tarifnej odmeny (123,50 €) znížil ústavný súd v zmysle ustanovenia § 13 ods. 2 vyhlášky o 50 % na sumu 61,75, pretože v prípade sťažovateľov ide o spoločne zastupované osoby. Vychádzajúc z uvedeného za dva úkony právnej služby vykonané pre dve osoby v roku 2011 patrí odmena v sume 2 x 61,75 € x 2, k tomu tiež 4 x režijný paušál 7,41 €, zvýšené o 20 % DPH, ktorej je právny zástupca platcom, teda odmena v celkovej sume 331,97 €.

Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľov (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov) okresný súd, a to do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

Vzhľadom na znenie čl. 133 ústavy toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 2. októbra 2012